

Діти в багатомовних сім'ях

Barn i flerspråklige familier

ПЕРЕДМОВА

Інформаційний буклет містить 10 запитань, які часто ставлять батьки щодо багатомовного розвитку своїх дітей. Крім того, буклет призначений для персоналу дитячих садків і шкіл, а також медичних центрів, і його можна використовувати як відправну точку для розмов з батьками про багатомовний розвиток дітей.

Інформаційний буклет створено на основі шведської брошури Дві мови чи більше – Поради для багатомовних сімей, підготовленої Інститутом мовних досліджень у Рінкебі, і є доопрацьованим виданням. Буклет був відредагований і адаптований до ситуації багатомовних дітей у норвезьких дитячих садках і школах.

ПРО БАГАТОМОВНІСТЬ

Більшість суспільств у світі багатомовні. Володіння кількома мовами є цінною навичкою як для окремої людини, так і для суспільства. Мова тісно пов'язана з ідентичністю, соціалізацією та культурним самовираженням і тому є важливою частиною життя дітей і дорослих.

Двомовність несе з собою стільки позитивних моментів, що більшість сімей, які мають дві або більше мов, не можуть уявити себе без них. Багатомовний розвиток дітей

покращується, якщо дитячі садки, школи та суспільство в цілому позитивно ставляться до багатомовності.

Багатомовні сім'ї бувають різними. Сім'ї можуть бути двомовними або багатомовними різними способами.

- Рідна мова одного або обох батьків є не норвезька.
- У батьків різні рідні мови, і дитина з самого початку чує вдома дві або більше мов.
- Один або обидва батьки виросли в країні, де вдома і в школі розмовляють різними мовами.

Крім батьків, багато сімей складаються з родини та родичів, які беруть активну участь у повсякденному житті дітей і які можуть надати дитині доступ до кількох мов.

1. Чи можуть діти вивчати декілька мов одночасно?

Діти можуть вивчати декілька мов одночасно. У багатьох частинах світу діти зазвичай вивчають кілька мов з раннього віку. Для того, щоб дитина володіла кількома мовами на задовільному рівні, потрібно, щоб і вдома, і в дитячому садку, і в школі їй активно допомагали. Важливо, щоб дорослі, які оточують дитину, заохочували та підтримували розвиток багатомовності дитини.

Сім'ї національних меншин можуть легше підтримувати зв'язок з родичами та друзями в інших країнах, зберігаючи знання рідної мови. Діти в таких сім'ях мають більше можливостей долучитися до культурної спадщини батьків, якщо вони володіють мовою родини. Це зміцнює особистість дитини та її приналежність.

2. Чи вивчить дитина норвезьку, якщо батьки розмовляють вдома рідною мовою?

Діти краще вивчають другу мову, якщо у них добре розвинена рідна мова. Рідна мова та друга мова можуть виступати опорою одна для одної. Якщо дитина вивчила термін "голодний" рідною мовою, наприклад, «gaajaysan» сомалійською, то їй легше вивчити відповідне слово норвезькою мовою.

Усі батьки мають бажання бачити своїх дітей успішними в школі. Тому багато з них хочуть, щоб їхні діти вивчили норвезьку мову чим раніше. Але це не означає, що батьки повинні припинити спілкування з дитиною рідною мовою. Натомість доцільно допомогти дитині отримати доступ до середовищ, де діти будуть стикатися з норвезькою мовою. Це найчастіше відбувається у дитячому садку, в місцевому оточенні або під час спілкування з друзями та знайомими батьків.

3. Якою мовою батьки мають розмовляти з дитиною, якщо батьки мають різні рідні мови?

У сім'ях, де мати і батько володіють різними рідними мовами, рекомендується, щоб батьки розмовляли з дитиною своєю рідною мовою. Коли вся родина збирається разом, ви можете вибрати ту мову, яка буде природною для використання; одна з рідних мов, норвезька або інша загальноприйнята мова. Найголовніше, щоб батьки могли спілкуватися зі своїми дітьми тією мовою, якою вони володіють найкраще. Навіть у сім'ях, де один із батьків норвезькомовний, а інший – розмовляє іншою рідною мовою, для дитини корисно, якщо кожен з батьків спілкується своєю мовою. Часто норвезька мова стає домінуючою в таких сім'ях. Якщо батьки хочуть, щоб дитина розмовляла кількома мовами, важливо підтримувати її у розвитку обох мов.

4. Що якщо дитина змішує мови?

Для багатомовних дітей цілком нормально змішувати слова з різних мов в одному реченні. Причиною тому може бути те, що вони ще не навчилися розрізняти різні мови.

Також може бути й те, що дитина запозичує слова з іншої мови у разі потреби. У такий спосіб дитина використовує свою загальну мовну компетенцію.

Діти зазвичай перемикаються між мовами, коли розмовляють з іншими двомовними людьми. Це допомагає їм підкреслити нюанси сказаного чи проявити емоції, або створити єдність між людьми, які розмовляють однією мовою. Багатьом одномовним може бути важко зрозуміти або прийняти таке перемикання між мовами. Дослідження показують, що для того, щоб добре перемикатися між мовами, потрібна висока лінгвістична свідомість, а також й те, що це є природним і функціональним феноменом у двомовних розмовах.

Оскільки ми використовуємо різні мови в різних контекстах, багатомовні діти зазвичай опановують різні сфери та ситуації однією мовою краще, ніж іншою. Наприклад, дитині може бути легше говорити про те, що сталося в дитячому садку, норвезькою мовою, але вона воліє використовувати рідну мову, коли говорить про речі та ситуації, що стосуються сім'ї та дому. Дитина може спілкуватися рідною мовою в розмові зі старшими родичами та батьками, але перемикається між різними мовами, коли розмовляє з друзями та братами і сестрами.

5. Що робити, якщо дитина вдома відповідає лише норвежською?

Те, що діти-білінгви часто віддають перевагу норвежській мові, навіть якщо батьки спілкуються рідною мовою, не є нічим незвичайним. Батьки можуть допомагати, вживаючи правильні слова, але головне - це саме спілкування з дитиною.

Найважливіше – це те, що говорять діти, а не те, якою мовою вони це роблять. Важливо запастися терпінням. Дитині потрібен час, щоб вивчити рідну мову в середовищі, де норвезька мова має великий вплив і часто вищий статус, ніж рідна мова.

Щоб дитина стала багатомовною, батькам доречно продовжували розмовляти з нею рідною мовою. Отже, важливо, щоб оточення також спілкувалося рідною мовою, де мова виконуватиме свою функцію поза межами сім'ї. Навіть, якщо діти не активно розмовляють рідною мовою батьків, вони часто розуміють набагато більше, ніж можуть висловити. Це може стати основою для подальшого активного використання мови.

6. Що можна зробити, щоб підтримати мовний розвиток дитини рідною мовою?

Турецькомовні діти в Туреччині та норвезькомовні в Норвегії вивчають свої рідні мови у різних ситуаціях та з різними людьми - у крузі сім'ї, разом з родичами та друзями, у дитячому садку, у школі, у магазині, на вулиці та в автобусі. Протягом дня діти мають можливість чути, говорити та вивчати рідну мову. Багато дітей національних меншин мають обмежені можливості розвивати рідну мову в Норвегії, основна мовна практика відбувається вдома. Щоб сприяти розвитку рідної мови, батькам разом з дитячим садком і школою рекомендується стимулювати розвиток мови, створювати можливості для того, щоб дитина якомога більше розмовляла рідною мовою як у сім'ї, так і поза нею.

Багато муніципалітетів пропонують відкриті дитячі садки, де батьки присутні разом з дітьми. Ви можете прийти сюди, щоб зустрітися з іншими батьками та дітьми у іграх, заняттях та спілкуванні. У деяких муніципалітетах бібліотека пропонує сесії читання казок різними мовами. У бібліотеках також є книги та аудіокниги на різних мовах для видачі дітям та підліткам. Дослідіть можливості свого муніципалітету. Крім того, як батьки, так і дитячі садки та школи можуть користуватися багатомовною бібліотекою Дейхмана в Осло. Там є книги як для дітей, так і для дорослих різними мовами. Місцева

бібліотека може допомогти позичити книги звідти. На веб-сайті Tema morsmål є книги та аудіокниги, а також вірші, правила, пісні та історії різними мовами.

7. Що можна зробити, щоб підтримувати мовний розвиток дитини норвежською?

Відвідування дитячого садка є хорошою відправною точкою для розвитку норвезької мови у багатомовних дітей. Крім того, важливо мати хорошу співпрацю між дитячим садком, медичним центром, школою та батьками. Дитячий садок і школа несуть велику відповідальність за розвиток норвезької мови у дітей, але роль батьків також є важливою для розвитку мови у дітей. Батьки можуть, серед іншого, підтримувати роботу з мовного розвитку, яка проводиться в дитячому садку та в школі, навіть якщо самі батьки погано володіють норвезькою.

Дитячі садки мають змогу надати дітям дошкільного віку хороші та різноманітні можливості для розвитку мови. Коли діти підростуть і підуть до школи, їм пропонується відвідування групи продовженого дня (SFO). Школи активного відпочинку, а також різні види дозвілля, такі як футбол, хор, танці, культурно-освітні заклади тощо, можуть стати місцем зустрічі мовного та соціального розвитку. Батькам рекомендується заохочувати своїх дітей приєднуватися до цих заходів.

Дошкільний заклад має відповідальність сприяти мовному розвитку дитини, тісно співпрацюючи з батьками. Згідно з програмою змісту та завдань дошкільного закладу, останній зобов'язаний підтримувати використання дитиною рідної мови та одночасно активно працювати над розвитком дитячої мовної компетентності норвезькою мовою. Батьки можуть обговорити з вихователем дошкільного закладу потреби дитини у мовній стимуляції, наприклад, можливість залучення двомовного асистента або проведення інших мовно-педагогічних заходів.

8. У чому може бути причина, того, що дитина не розмовляє в дитячому садку?

Діти, які вивчають нову мову, ставляться до нової мови по-різному. Деякі діти відразу починають пробувати слова та речення новою мовою, тоді як інші чекають тривалий період, іноді кілька місяців, перш ніж висловлюватися новою мовою. Коли дитина йде в дитячий садок, де не розмовляють її рідною мовою, це може бути складною ситуацією для дитини. У цей час особливо важлива тісна та безпечна взаємодія з дорослими в дитячому садку. У разі, якщо дитина не розмовляє норвезькою мовою з дітьми та дорослими в дитячому садку, важливо щоб вона знаходила інші способи спілкування, наприклад, через міміку та мову тіла. Дитина постійно набуває знання та інформацію про нову мову, навіть якщо вона не говорить норвезькою. Деякі діти можуть мати затримку мовного розвитку або мовні труднощі з різних причин. Тому дитячий садок і батьки повинні співпрацювати щоб знайти способи допомоги дитині, наприклад, залучивши зовнішню допомогу для оцінки мовного розвитку дитини та надавши їй необхідну допомогу як вдома, так і в дитячому садку.

У випадку, якщо дитина в дитячому садку не зустрічає інших дітей або дорослих, які розмовляють її рідною мовою, позитивним для багатомовного розвитку дитини є те, що її рідна мова визнається. Тому батькам рекомендується розмовляти з дитиною рідною мовою, коли вони перебувають у дитячому садку, якщо це є природним. Співробітникам, які не володіють рідною мовою дитини, рекомендується також виявляти позитивний інтерес до мови дитини, наприклад, вивчити кілька слів, пісень та правил цієї мовою. Для багатомовного розвитку дитини корисно, щоб у дитячому садку були і дорослі, і діти, які вільно володіють її рідною мовою.

9. Чи повинна дитина отримувати двомовну допомогу у дитячому садку?

Для багатьох дітей рідною мовою є інша мова, ніж норвезька, і в дитячому садку вони вивчають її, як другу мову. Важливо, щоб дітей розуміли і щоб вони мали можливість висловлюватися. Дитячий садок повинен підтримувати спілкування дітей рідною мовою та одночасно активно сприяти розвитку норвезьких мовних навичок дітей. Підтримка рідної мови дитини може здійснюватися багатьма способами, незалежно від того, чи володіє персонал мовою дитини, але для багатьох дітей дуже важливо, щоб вони отримували двомовну допомогу в дитячому садку.

Двомовний персонал може сприяти підвищенню безпеки як для дитини, так і для батьків і може виступати посередником між домом і дитячим садком. Завдяки дорослому, який знає рідну мову дитини, дитина може краще розуміти, комунікувати та взаємодіяти з іншими дітьми та дорослими в дитячому садку. Дитина отримує цінну можливість для подальшого розвитку рідної мови, а також підтримку для розвитку навичок володіння норвезькою мовою.

10. Коли дитина починає ходити до школи

Перехід з дитячого садка до школи є важливою подією для багатьох дітей і їх батьків.

Муніципалітетам рекомендується розробляти програми співпраці для підтримки цього переходу, а дитячим садкам слід включати плани переходу у свій річний план.

Інформацію про це батьки можуть отримати в дитячому садку або у муніципалітеті.

ДЕЯКІ ПОЯСНЕННЯ СЛІВ

Друга мова: Мова, яку дитина вивчає природним шляхом у своєму оточенні на додаток до рідної мови.

Мова більшості: Мова, якою розмовляє більшість населення країни. У Норвегії норвезька є мовою більшості.

Мови меншин: Мови, якими розмовляє частина населення країни. У Норвегії є корінні мови, такі як південна саамська, луле саамська та північна саамська, а також мови національних меншин, такі як квенська. Крім того, частина населення розмовляє мовами іммігрантських меншин, такими як польська, сомалійська, арабська, турецька, в'єтнамська, тигринська та інші.

Рідна мова: Багато хто сказав би, що рідна мова – це мова, яку ви вивчаєте першою, мова, яку розумієте найкраще, або мова, з якою ви найбільше ідентифікуєте себе. Деякі також сказали б, що вони мають кілька рідних мов, і що багатомовність є їхньою рідною мовою.

Багатомовність: Використовується як збірний термін для двомовності або багатомовності. Це означає, що дитина знаходиться в ситуації, коли вона опанувати більше мов, ніж лише одну рідну мову.

Буклет підготовлено Національним центром мультикультурної освіти НАФО

Nafo.oslomet.no

Усі фото: Марте Гарманн